

Prima instanță: (Judecătoria Soroca, sediul Florești) M. Nicorici
Instanța de apel: (Curtea de Apel Bălți) A. Albu, A. Toderaș, E. Bejenaru

DECIZIE

21 martie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:
Președintele ședinței,
judecători

Iulia Sîrcu
Galina Stratulat
Dumitru Visternicean
Nicolae Craiu
Dumitru Mardari

examinând recursul declarat de către Gheorghită Felicia, prin intermediul avocatului Guțu Serghei,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Gheorghită Serghei împotriva Feliciei Gheorghită, intervenient accesoriu Direcția Asistență Socială, Sănătate și Protecție a Familiei Florești cu privire la desfacerea căsătoriei și stabilirea domiciliului copilului minor și cererea reconvențională înaintată de Gheorghită Felicia împotriva lui Gheorghită Serghei cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor,

împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 31 octombrie 2017, prin care a fost admis apelul declarat de Gheorghită Serghei, casată hotărârea Judecătoria Soroca, sediul Florești din 07 iunie 2017 în partea ce ține de stabilirea domiciliului copilului minor și emisă în această parte o nouă hotărâre,

c o n s t a t ă :

La 07 septembrie 2016 Gheorghita Serghei a înaintat cerere de chemare în judecată împotriva Feliciei Gheorghită cu privire la desfacerea căsătoriei și stabilirea domiciliului copilului minor.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că, la 22 septembrie 2013 a încheiat căsătoria cu Gheorghită Felicia.

De asemenea, a menționat că la XXXXX s-a născut XXXXX.

La fel susține, că mai are o fiică – XXXXX.

Susține că în anul 2014 pârîta a plecat la lucru în Italia, iar copiii au rămas la întreținerea sa.

Gheorghita Serghei solicită desfacerea căsătoriei și stabilirea domiciliului copilului minor XXXXX, cu tatăl.

La 18 aprilie 2017 Gheorghita Felicia a înaintat cerere reconvențională împotriva lui Gheorghita Serghei cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor (f.d. 48).

În motivarea cererii reconvenționale, Gheorghită Felicia a menționat că mai are o fiică minoră – XXXXX.

Invocă faptul, că în interesul superior al copilului este necesar de a determina domiciliul XXXXX cu mama.

Prin hotărârea Judecătorei Soroca, sediul Florești din 07 iunie 2017, acțiunea înaintată de Gheorghită Serghei a fost admisă parțial.

S-a desfăcut căsătoria între Gheorghită Serghei și Gheorghită Felicia, înregistrată la data de 22 septembrie 2013 de către Primăria Putinești, raionul Florești, trecută în actele de stare civilă sub nr. 06.

În rest, cererea de chemare în judecată înaintată de Gheorghită Serghei a fost respinsă.

Acțiunea reconvențională înaintată de Gheorghită Felicia a fost admisă.

S-a stabilit domiciliul copilului minor Gheorghită XXXXX cu mama, Gheorghită Felicia.

Prin decizia Curții de Apel Bălți din 31 octombrie 2017, a fost admis apelul declarat de Gheorghită Serghei, casată hotărârea Judecătorei Soroca, sediul Florești din 07 iunie 2017 în partea ce ține de stabilirea domiciliului copilului minor și emisă în această parte o nouă hotărâre, prin care:

S-a admis parțial cererea de chemare în judecată înaintată de Gheorghită Serghei împotriva Felicie Gheorghită stabilirea domiciliului copilului minor.

S-a stabilit domiciliul copilului minor XXXXX cu tatăl, Gheorghită Serghei.

S-a respins cerința lui Gheorghită Serghei cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor – XXXXX.

S-a respins acțiunea reconvențională înaintată de Gheorghită Felicia împotriva lui Gheorghită Serghei cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor – XXXXX.

La 29 ianuarie 2018, Gheorghită Felicia, prin intermediul avocatului Guțu Serghei, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

Recurenta Gheorghită Felicia, în motivarea recursului a menționat că instanța de apel a apreciat probele în mod arbitrar și a emis o concluzie ce contravine situației de fapt și interesului superior al copilului, în raport cu interesele părinților.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Cu referire la termenul de declarare a recursului, instanța de recurs menționează că, Curtea de Apel Bălți a emis dispozitivul deciziei la 31 octombrie 2017, iar la 18 decembrie 2017, recurenta a recepționat decizia instanței de apel, fapt confirmat prin avizul de recepție (f.d. 116).

Astfel, recursul declarat de Gheorghită Felicia la 29 ianuarie 2018, se consideră depus în termenul prevăzut de lege.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 14 martie 2018, recursul declarat de către Gheorghită Felicia a fost considerat admisibil.

La 16 martie 2018 Gheorghită Serghei a depus referință la recursul declarat de Gheorghită Felicia, solicitând respingerea acestuia cu menținerea deciziei instanței de apel.

La 20 martie 2018, prin intermediul poștei electronice a Curții Supreme de Justiție, Gheorghită Felicia a expediat o cerere, prin care a solicitat amânarea examinării recursului declarat pentru o altă dată și acordarea unui termen pentru a prezenta probe suplimentare.

Studiind cererea de amânare, Colegiul consideră că demersul înaintat urmează a fi respins, or în conformitate cu art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat

împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

Studiind materialele dosarului în raport cu temeiurile cererii de recurs, Colegiul consideră necesar de a admite recursul din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

Articolul 16 din Legea nr. 338 din 15.12.1994 privind drepturile copilului statuează că fiecare copil are dreptul să locuiască în familie, să-și cunoască părinții, să beneficieze de grija lor, să coabiteze cu aceștia, cu excepția cazurilor în care despărțirea de un părinte sau de ambii părinți este necesară în interesul copilului.

În același context art. 51, 52 Codul familiei statuează dreptul copilului la abitație în familie și de a comunica cu părinții și alte rude. Familia este o instituție protejată de art. 8 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

În același timp art. 19 din Convenția cu privire la drepturile copilului statuează că, statele părți vor veghea ca nici un copil să nu fie separat de părinții săi împotriva voinței acestora, exceptând situația în care autoritățile competente decid, sub rezerva revizuirii judiciare și cu respectarea legilor și a procedurilor aplicabile, că această separare este în interesul suprem al copilului. O astfel de decizie poate deveni necesară în cazuri particulare cum ar fi, de exemplu, în cazul copiilor maltratați sau neglijăți de părinți sau în cazul în care părinții trăiesc separat și se impune luarea unei hotărâri cu privire la locul de reședință a copilului.

În cazul examinării litigiilor cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor în cazul în care părinții locuiesc separat, să se țină cont exclusiv de interesul superior al copilului.

Examinând superioritatea unuia dintre drepturi, instanța de judecată urmează să țină cont de art. 18 din Convenția cu privire la drepturile copilului, care prevede că statele părți vor depune eforturi pentru asigurarea recunoașterii principiului potrivit căruia ambii părinți au responsabilități comune pentru creșterea și dezvoltarea copilului. Părinții sau, după caz, reprezentanții săi legali sunt principalii responsabili de creșterea și dezvoltarea copilului. Acesta trebuie să acționeze, în primul rând, în interesul suprem al copilului.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reiterat principiul bine stabilit în jurisprudența sa conform căruia scopul Convenției nu este de a proteja drepturile teoretice sau iluzorii ci cele concrete și efective (Cauza Artico împotriva Italiei).

Prin urmare, și la încredințarea copiilor minori, condiția esențială de care instanțele judecătorești au îndatorirea să se pronunțe, constă în interesul superior al copilului, interes ce urmează a fi stabilit prin examinarea tuturor criteriilor consacrate în acest domeniu.

Aceste criterii, stabilite de practica Curții Europene a Drepturilor Omului, dar și de legislația națională sunt vârsta copilului, posibilitățile părintelui de a-i asigura o bună dezvoltare fizică, intelectuală și morală, atașamentul față de copilul minor, precum și al minorului față de părinte, grija manifestată de părinți în timpul conviețuirii și după despărțirea lor în fapt, precum și altele asemenea.

Totodată, criteriile de apreciere a interesului superior al minorului formează un ansamblu guvernat de principiul egalității, ceea ce înseamnă că nu poate reține caracterul primordial sau determinant al unuia sau altuia dintre criteriile respective.

Conform art. 51 alin. (1), (3) Codul familiei, se consideră copil persoana care nu a atins vârsta de 18 ani (majoratul). Fiecare copil are dreptul să locuiască în familie, să-și cunoască părinții, să beneficieze de grija lor, să coabiteze cu ei, cu excepția cazurilor când aceasta contravine intereselor copilului.

Copilul are dreptul la educație din partea părinților, la dezvoltarea capacităților intelectuale, la libertatea gândirii și conștiinței, la apărarea demnității și onoarei.

Tot în acest context, art. 63 alin. (1), (2) din Codul familiei prevede că, în cazul când părinții locuiesc separat, domiciliul copilului care nu a atins vârsta de 14 ani se determină prin acordul părinților.

Dacă un atare acord lipsește, domiciliul minorului se stabilește de către instanța judecătorească, ținându-se cont de interesele și părerea copilului (dacă acesta a atins vârsta de 10 ani).

În acest caz, instanța judecătorească va lua în considerare atașamentul copilului față de fiecare dintre părinți, față de frați și surori, vârsta copilului, calitățile morale ale părinților, relațiile existente între fiecare părinte și copil, posibilitățile părinților de a crea condiții adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului (îndeletnicirile și regimul de lucru, condițiile de trai etc).

În speță, s-a constatat că la 22 septembrie 2013 Gheorghită Serghei și Rîbacov Felicia au încheiat căsătoria.

De asemenea, s-a stabilit că din căsătorie, la data de XXXXX s-a născut XXXXX.

La fel, materialele cauzei denotă că Gheorghită Felicia mai are o fiică, XXXXX.

Din anul 2015, Gheorghită Serghei și Gheorghită Felicia nu duc gospodărie comună și sunt separați cu traiul, iar la moment XXXXX se află la educația și întreținerea tatălui.

Astfel, ambii părinți reclamă dreptul de custodie asupra copilului, invocând deținerea condițiilor adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului.

La 07 septembrie 2016 Gheorghită Serghei a înaintat cerere de chemare în judecată împotriva Feliciei Gheorghită cu privire la desfacerea căsătoriei și stabilirea domiciliului copilului minor.

Gheorghită Felicia a înaintat cerere reconvențională împotriva lui Gheorghită Serghei cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor.

Colegiul reține că prima instanță, soluționând litigiul, a admis parțial acțiunea înaintată de Gheorghită Serghei și a dispus desfacerea căsătoriei între Gheorghită Serghei și Gheorghită Felicia, a admis acțiunea reconvențională înaintată de Gheorghită Felicia, cu stabilirea domiciliului copilului minor XXXXX, cu mama Gheorghită Felicia.

Soluția instanței de fond a fost casată parțial prin decizia instanței de apel, cu pronunțarea unei noi hotărâri, prin care a fost stabilit domiciliul copilului minor XXXXX, cu tatăl, Gheorghită Serghei, iar acțiunea reconvențională înaintată de Gheorghită Felicia împotriva lui Gheorghită Serghei cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor, a fost respinsă.

Instanța de recurs conchide că ambele părți sunt de acord cu soluțiile instanțelor de judecată în partea desfacerii căsătoriei, considerînd că conviețuirea soților și păstrarea familiei în continuare este imposibilă.

Astfel, această soluție nu va fi supusă controlului judiciar în ordine de recurs.

Obiect al controlului judiciar îl constituie litigiul dintre părți cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor XXXXX.

Urmează de menționat că instanțele ierarhic inferioare au avut opinii diferite referitor la stabilirea domiciliului copilului minor și anume cu cine din părinți urmează să locuiască copilul minor XXXXX.

Prima instanță a analizat criteriile de stabilire a domiciliului copilului minor prin prisma prevederilor art. 63 din Codul familiei și a reținut în mod justificat că în familie sunt 2 copii – XXXXX (XXXXX pînă la căsătoria cu Gheorghită Serghei) și XXXXX, XXXXX.

Deci, prima instanță întemeiat a concluzionat că urmează a se ține cont de interesul comun al surorilor, acela de a crește împreună, iar separarea acestora constituind o măsură extremă, astfel luînd în considerație echilibrul emoțional al copiilor, în situația în care relația dintre surori este strînsă, ele trebuie să rămînă împreună, deoarece astfel pot depăși mai ușor dificultățile de adaptare la viață.

Instanța de apel a reținut că separarea copilului de tatăl biologic care a crescut-o și educat-o fără prezența mamei de la vîrsta de 5 luni, ar afecta copilul mai mult decît separarea de soră.

Deci, în motivarea soluției sale, instanța de apel a remarcat că mama copilului nu se află în țară, ea fiind plecată peste hotarele Republicii Moldova din ianuarie 2017, iar separarea copilului de tatăl care reprezintă stabilitatea necesară copilului pentru creșterea și dezvoltarea armonioasă fără oferirea unei alternative echivalente creșterii copilului cu un părinte, contravine interesului superior al copilului.

Colegiul reține că deși instanțele de judecată au adoptat soluții contradictorii, și-au argumentat pozițiile prin prisma interesului superior al copilului, acest interes fiind văzut diferit.

Instanța de recurs consideră că este necesar de a identifica în ce constă interesul superior al copilului XXXXX, în măsura în care părinții nu pot să decidă în privința acestei chestiuni.

Conform art. 63 alin. (3) Codul familiei, la determinarea domiciliului copilului minor, instanța judecătorească va cere și avizul autorității tutelare în a cărei rază teritorială se află domiciliul fiecăruia dintre părinți.

Conform Avizului Direcției Asistență Socială, Sănătate și Protecție a Familiei Florești cu privire la determinarea domiciliului copilului minor nr. 1358 din 21 octombrie 2016, autoritatea tutelară consideră că domiciliul copilului minor XXXXX urmează să fie stabilit cu tatăl Gheorghită Serghei (f.d. 34-35).

Ulterior, în ședința de judecată a primei instanțe, reprezentantul Direcției Asistență Socială, Sănătate și Protecție a Familiei Florești a menționat că domiciliul copilului minor XXXXX, urmează să fie stabilit cu mama Gheorghită Felicia (f.d. 60).

Instanța de recurs reține că ambii părinți sunt gata să-și asume responsabilitatea de a avea grijă de copil. Prin urmare, instanței îi revine sarcina de a stabili acel interes superior al copilului, care ar înclina balanța justiției către mamă sau către tată.

Interesul superior al copilului este singurul criteriu după care instanța se călăuzește pentru a decide cu privire la exercitarea drepturilor părintești. Pentru a-l determina trebuie să se țină seama de întregul complex de împrejurări menite să asigure copilului o dezvoltare fizică, morală și intelectuală armonioasă, interesând nu numai posibilitățile materiale ale părinților ci și vîrsta copilului, comportarea părinților înainte de separare, gradul de atașament și preocupare pe care l-au manifestat față de copil, precum și legăturile afective ce s-au stabilit între părinți și copil, între copil și alți membri ai familiei extinse.

E de reținut că tatăl și mama sunt figuri importante de atașament, care au rol decisiv în dezvoltarea emoțională și socială a copilului, atît timp cît calitatea interacțiunilor lor va

condiționa calitatea relațiilor sociale. Interesul superior al copilului reclamă menținerea acestuia cât mai mult timp într-un mediu familial normal și echilibrat în prezența ambilor părinți pentru că riscul ruperii echilibrului sufletesc al acestuia este foarte mare odată cu încredințarea sa unuia sau altuia dintre părinți. De aceea, după separarea părinților menținerea și încurajarea relației copilului cu părintele cu care minorul nu locuiește în mod statornic, devine vitală pentru dezvoltarea sa morală normală. Interesul superior al copilului, în general, este legat de posibilitatea de a putea accesa nelimitat pe ambii părinți pentru a putea dezvolta relații echilibrate și armonioase cu ambii părinți .

Relațiile personale trebuie să se realizeze neîngrădit, restrângerea acestora fiind necesară numai în condiții deosebite pentru protejarea copilului.

Totodată, instanța de recurs remarcă faptul că creșterea împreună a surorilor este în interesul superior nu doar în cazul legăturilor de afecțiune, când în măsura separării ar fi de natură să le creeze traume psihice greu de depășit, dar și atunci când separarea ar contribui la o ruptură definitivă între surori, preîntâmpinarea unei asemenea rupturi, care nu este în interesul copiilor, ar putea fi realizată numai prin creșterea lor împreună, spre o relație de dragoste și afecțiune reciprocă, proprie surorilor, cu consecințe benefice pentru dezvoltarea lor viitoare.

La caz, este de menționat că normele de drept național și internațional stabilesc că răspunderea pentru creșterea copilului și asigurarea dezvoltării sale le revine ambilor părinți, care indiferent de situațiile de conflict apărute între ei trebuie să se conducă înainte de orice după interesul superior al copilului. Deoarece, oricărui copilului îi este recunoscut dreptul la un nivel de viață suficient pentru dezvoltarea sa fizică, mintală, spirituală, morală și socială, iar părinților care au în grijă un copil le revine în primul rând responsabilitatea de a asigura, în limita posibilităților și a mijloacelor lor financiare, condițiile de viață necesare dezvoltării copilului.

Astfel, Colegiul avînd în vedere interesele copilului de a se dezvolta într-un mediu sigur, sănătos și care să-i confere stabilitate, precum și ținînd cont de vîrsta fragedă a copilului (4 ani), reține că interesul copilului este ca el să fie crescut, îngrijit, educat și protejat de către mamă, împreună cu sora mai mare, cel puțin pînă la vîrsta cînd copilul va putea decide cu cine din părinți să locuiască în continuare.

Părțile implicate trebuie să înțeleagă că măsura stabilirii domiciliului la mamă nu trebuie interpretată ca o sancțiune la adresa tatălui sau copilului, iar copilul trebuie sprijinit în a se acomoda în noul mediu fără a întrerupe legăturile cu persoanele apropiate.

În urma celor expuse, Colegiul conchide că instanța de apel nu a examinat circumstanțele cauzei, apreciind probele și legea materială eronat în interesul unei părți și nu în interesul superior al copilului, fapt ce duce la încălcarea drepturilor copilului minor.

Din aceste considerente și ținînd cont că interesul copilului prevalează asupra intereselor părinților, Colegiul consideră necesar de a admite recursul declarat de Gheorghită Felicia, prin intermediul avocatului Guțu Serghei, de a casa decizia instanței de apel și de a menține hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

A admite recursul declarat de către Gheorghită Felicia, prin intermediul avocatului Guțu Serghei.

A casa decizia Curții de Apel Bălți din 31 octombrie 2017.

A menține hotărârea Judecătorei Soroca, sediul Florești din 07 iunie 2017, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Gheorghită Serghei împotriva Feliciei Gheorghită, intervenient accesoriu Direcția Asistență Socială, Sănătate și Protecție a Familiei Florești cu privire la desfacerea căsătoriei și stabilirea domiciliului copilului minor și cererea reconvențională înaintată de Gheorghită Felicia împotriva lui Gheorghită Serghei cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,

Iulia Sîrcu

judecători

Galina Stratulat

Dumitru Visternicean

Nicolae Craiu

Dumitru Mardari